

Jak zobrazili popravu?

Vzdělávací cíl: Žáci na základě analýzy dobového pramene porozumějí, proč byla poprava vůdců stavovského povstání proti Habsburkům bezprostředně zaznamenána a šířena jako bohatě ilustrovaný zpravodajský leták včetně nejdrastičtějších detailů.

Klíčová slova: stavovské povstání, medialita, příčina a následek, hledáme klíčové detaily

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ OBRAZŮ (2 min.)

Prohlížení obrazů s pomocí lupy a četba popisku.

Popisek poskytuje žákům základní kontext snímku. Jedná se o obrazy z letáku, který zachycuje popravu vysoce postavených osob spojených se stavovským povstáním. Poprava byla provedena z nařízení císaře a českého krále Ferdinanda II.

2-5 POPIS OBRAZŮ (8 min.)

Označování a popis alespoň jednoho důležitého prvku v každé rytině.

Žáci by měli postřehnout především dílčí formy násilí:

- slide 2 - kat, popravčí meč, sekera, špalek, šibenice;
- slide 3 - hlavy a ruce vystavené na Staroměstské mostecké věži;
- slide 4 - trhání jazyka, popravčí špalek, sekera;
- slide 5 - oběšenci visící z oken (pozor - vojáci se střelnými zbraněmi, mušketami, zde nejsou coby popravčí četa, ale plní funkci zvukového doprovodu, stejně jako bubeníci - mj. aby nebyl slyšet nářek).

6 ŘAZENÍ OBRAZŮ (2 min.)

Řazení rytin podle časové posloupnosti. Při řazení žáci dostávají zpětnou vazbu, zda řadí správně.

Žáci si prostřednictvím aktivní práce s pramenem uvědomí časovou posloupnost události, rovněž to, že byla dramaturgicky promyšlena, dramaticky vystupňována, aby na diváky výrazně zapůsobila - bylo to „krvávé divadlo“. Také se vyčkávalo, zda panovník - který popravě přítomen nebyl - některým odsouzeným na poslední chvíli neudělí milost, což se i stalo (např. Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu). Odsouzenci šli na smrt dle stavu, z něhož pocházeli (nejprve byli popraveni páni, pak rytíři, poté příslušníci městského stavu). Důležitým aktem je i vystavení tělesných ostatků popravených ve veřejném prostoru. Jednotlivá vyobrazení jsou v letáku vyskládána dle stavovské i chronologické posloupnosti - v centru je poprava příslušníků panského stavu.

7 KONTEXTUALIZACE (3 min.)

Zkoumání pramenů v doplňkové galerii. Odpovídání na otázku do textového pole: ? Kdo stojí za popravou?

Žáci si v galerii prohlédnou leták, ze kterého jsou obrazy vyjmuty, jako celek a přečtou si popisek, který upřesňuje události spojené se stavovským povstáním z pohledu historického poznání. Dále mají k dispozici překlad ústředního

textu z letáku, který popisuje, co je na letáku zobrazeno, a to prostřednictvím formulace přejaté pravděpodobně z oficiálních zdrojů (císařských výnosů), a odkazuje na to, proč k popravě došlo - císař (a český král z rodu Habsburků) musel demonstrativně potrestat vůdce stavovského povstání v Království českém - formulace „ohrazuje se“ (Pokud se vyučující rozhodne věnovat práci s letákem větší prostor, může využít doslovný překlad většiny německého textu níže.) Obrázek dobového prodejce letáku doplňuje informaci o způsobu získávání informací, resp. žánru zpravodajského letáku v raném novověku.

8 INTERPRETACE PRAMENŮ (5 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy pramenů odpovídají na badatelskou otázku prostřednictvím řazení tezí od nejpravděpodobnější po nejméně pravděpodobnou.

Jedno z tvrzení je zavádějící (1), ostatní dvě lze považovat za odpovídající, avšak jejich relevance je navržena od nejvýstižnější (3) po méně výstižnou (2).

9 ZDŮVODNĚNÍ INTERPRETACE PRAMENŮ (10 min.)

Žáci komentují svůj předchozí výběr a navrhují další pravděpodobná tvrzení.

Výzva ke zdůvodnění nabádá žáka, aby se zamyslel, jaké okolnosti a technické vymoženosti zakládaly a ovlivňovaly šíření zpráv v raném novověku. V tomto ohledu lze považovat za odpovídající výběr a výborné zdůvodnění, že o autorech letáku se nelze dozvědět z použitých pramenů nic konkrétního, resp. nevíme nic určitého o vzniku letáku. Tedy, že autory ovlivnila nejspíše řada skutečností

Další možnosti zapojení do výuky:

- Učitel může žákům položit otázku, zda leták vznikl na objednávku panovníka a byl jím zaplacen. Tiskář letáku nebyl nijak napojen na vládcu, sám rozhodoval, jaký zpravodajský leták vytiskne. Přitom odhadoval, co by mohlo čtenáře zaujmout, a tedy jaká poptávka po „zboží“/letáku bude. Informace mohl ale samozřejmě čerpat z oficiálních zdrojů, vydaných panovníkem. Rozvíjející může být i otázka, kdo leták dále šířil a jakým způsobem, resp. kdo si jej mohl přečíst/prohlédnout apod. (analfabetismus ve společnosti vs. výpravná obrazová část).
- Učitel může navázat diskuzí o způsobech šíření zpravodajských informací, o přejímání oficiálních formulací (kritické přijímání, ověřování faktů), o technologickém zázemí přenosu informací/příběhů. Otázku může zobecnit a stáhnout k současnosti: Která dnešní média se formou nebo funkcí podobají zpravodajskému letáku? Jako podklad pro odpovědi může žákům nabídnout např. noviny, mobilní aplikace, powerpointová prezentace, komiks, bulvár, filmový dokument, časopis, televizní reportáž.

Překlad letáku z němčiny:

Titul rytiny z centrálního nápisu (vč. zdůraznění): **Skutečná událost, která se stala 21. června, tohoto 1621. roku, exekuce [potrestání/poprava] docela dosti českých pánů direktorů, a dalších pánů, rytířů a osob měšťanů – tak se císařský majest[át] ohrazuje – v královském hlavním městě Praze byly provedeny.**

Zatčení bylo provedeno v zámku gardou mohutně doprovázející císařské komisaře, jimž každému zvláště byl nechán rozsudek veřejně čísti.

Exekuce [potrestání/poprava] doktora medicíny Jesenia.

Záznam toho, co se stalo hraběti Šlikovi a dalším vysoce i níže postaveným osobám, které byly popotahovány a popraveny.

Šimon Sušický [ze Sonnenštejna] a Jan Kutnauer [ze Sonnenštejna] byli oba oběšeni [na trámu vystrčeném] ze Staroměstské radnice.

Dva prokurátoři a jeden staroměstský radní vypráskáni pruty a navždy vykázáni ze země byli.

Mostecká věž, na níž byly nasazeny hlavy.